

4.11.2020

Tepsiikö tuupaus kuluttajiin?

Informaatio-ohjaus vähensi sähkönkulutusta lämmityskaudella yli kymmenen prosenttia

Energiansäästöön kannustava neuvonta ja kotitalouskohtainen kulustieto auttavat vähentämään sähkönkulutusta etenkin talvikuukausina, jolloin sähkön kulutus on korkeimmillaan. Vähennys oli keskimäärin kymmenen prosenttia. Asiaa tutkittiin informaatio-ohjauksen kokeiluhankkeessa, jonka tulokset julkaistaan 4.11.2020 järjestettävässä verkkotapahtumassa.

Satunnaistettuna kokeiluna toteutettu hanke on ainutlaatuinen Suomessa ja harvinainen maailmanlaajuisestikin. Tutkimusasetelman ansiosta oli mahdollista seurata energianeuvonnan ja kulustiedon vaikuttavuutta ohjaus- ja verokkiryhmissä sekä seurata sähkön kulutuksen muutoksia. Tutkimus tehtiin Porvoon Energian asiakkaille, satunnaiskokeilusta vastasi Oulun Yliopiston ja Suomen ympäristökeskuksen BCDC Energia -hanke ja energianeuvonnasta Motiva Oy.

- Sähkönkulutuskokeilussa Energiavirasto yhdessä kumppaniensa kanssa toteuttaa edellisellä hallituskaudella annettuja kokeiluihin liittyviä tavoitteita. Tieteellisin menetelmin on nyt arvioitu pehmeiden ohjauskeinojen, kuten energianeuvonnan, vaikutusta kulutuskäyttäytymiseen. Tulokset osoittavat, että oikein kohdennettu energianeuvonta on erittäin kustannustehokasta energiapolitiikkaa, kun sitä verrataan esimerkiksi tukiin ja muuhun sääntelyyn sanoo johtaja **Pekka Ripatti** Energiavirastosta.

Energiavirasto rahoittaa kuluttajien energianeuvontaa, jota antavat Motivan lisäksi maakunnissa alueelliset energianeuvojat. Tuloksista on apua, kun suunnitellaan energianeuvonnan toimenpiteitä ja yhteistyötä energia-alan toimijoiden kanssa.

Kulutuksen seuraaminen ja säästövinkit tehoavat

Käyttäytymistaloustieteellisellä kokeilulla saadaan tietoa ohjauskeinojen ja toimenpiteiden vaikuttavuudesta kotitalouksien toimintaan. Tässä tutkimuksessa ohjauskeinoina olivat energiansäästöön kannustava informaatio-ohjaus verkossa sekä sosiaalinen normi, jota edusti osalle kotitalouksia tarjottu tieto sähkönkulutuksesta verrattuna muihin samankaltaisiin kotitalouksiin.

Aktiivinen tutkimusjakso kesti marraskuusta 2018 marraskuuhun 2019, mutta osallistujien sähkönkulutusta seurataan kolmen vuoden ajalta syksystä 2017 alkaen. Kokeiluun osallistui 550 Porvoon Energian kotitalousasiakasta. Informaatio-ohjauksen lisäksi tehtiin kolme verkkokyselyä sekä tarkentava puhelinhaastattelu, jotka kattoivat noin neljäsataa osallistujaa.

- Tutkimuksen perusteella voi sanoa, että jo lähtötilanteessa sähkönkulutuksestaan kiinnostuneet kotitaloudet ovat alttiimpia hyödyntämään informaatio-ohjauksessa saamiaan säästövinkkejä. Kausivaihtelu on merkittävää. Talvikuukausina energianeuvonta johti sähkönkulutuksen selkeään pienenemiseen, mutta keväällä ja kesällä halutunlaista vaikutusta ei havaittu, BCDC Energia -hankkeen tutkija Enni Ruokamo Suomen ympäristökeskuksesta summaa.

Kotitaloudet saivat energianeuvontaa 12 kuukauden ajan sähköpostitse. Ennen kokeilun alkua osallistujakotitaloudet jaettiin energiayhtiön kulutusseurantaan tarkoitetun online-palvelun käyttäjiin ja ei-käyttäjiin. Tämän jälkeen osallistujat jaettiin satunnaistetusti ohjausta saaviin ryhmiin ja verrokkiryhmiin.

- Online-palvelun käyttäjistä kolmasosalle lähetettiin kehoitteita käyttää ainoastaan tälle ryhmälle avattua vertaisvertailun mahdollistavaa verkkotyökalua, mutta tämä yksistään ei tehonnut odotetulla tavalla. Sosiaaliseen normiin perustuva vaikutus havaittiin kokeilun loppupuolella, jolloin ryhmälle lähetettiin täsmällisempiä energiansäästövinkejä, Ruokamo sanoo.

Eniten sähkönkulutustaan vähensi online-palveluun rekisteröityneiden kotitalouksien ryhmä, joka sai personoitua ja ajankohtaan sidottua energianeuvontaa uutiskirjeissä ja tutkimusta varten avatulla Porvoon Energian teemasivustolla. Lämmityskaudella sähkönkulutus väheni keskimäärin kymmenen prosenttia. Vaikka tuuppaus ei toiminut kesäkaudella halutulla tavalla, tutkimusjakson lopussa vaikutus jälleen havaittiin.

Passiiviset kuluttajat haasteena

Haastavimmaksi ohjattavaksi osoittautui ryhmä, joka ei ollut ottanut online-palvelua aiemmin käyttöön. Kiinnostus kuukausittaisten uutiskirjeiden avaamiseen oli vähäisin, eikä informaatio-ohjauksella ollut vaikutusta.

- Tälle ryhmälle ominaista näyttää olevan online-palvelun käyttäjiä pienempi kulutus ja vähäisempi kiinnostus energia-asioihin ja omaan kulutusseurantaan. Kun heille tarjottiin kirjautumista helpottavia ja kulutusseurannan hyötyjä valottavia tietoja, 15 prosenttia rekisteröityi palvelun käyttäjiksi, asiantuntija Päivi Suur-Uski Motivasta sanoo.

Kulutusseurantapalvelujen käyttö on Suomessa vielä vähäistä, vaikka energiayhtiöt tarjoavat maksuttoman online-palvelun kaikille kotitalousasiakkaille. – Tarkkaa tietoa ei ole, mutta käyttäjämäärä lienee 10-20 prosentin välillä. Energianeuvonnalle tämä on haaste, sillä kulutustapojen muuttaminen, kulutuksen ajallinen siirtäminen järkevästi ja tavoitteellinen energiansäästö edellyttävät oman kulutusprofiilin ymmärtämistä, Suur-Uski muistuttaa.

- Energiatehokkuuden parantaminen edellyttää lisääntyvää yhteistoimintaa asiakkaiden kanssa, ja kiitämme Porvoon Energian asiakkaita tutkimukseen osallistumisesta. Tärkeänä osana energiategokkuutta on kulutusjousto, jota voidaan toteuttaa muun muassa informaatio-ohjauksella sekä automaattisella tekoälyä hyödyntävällä laitohjauksella, ympäristö- ja kehityspäällikkö Jukka Rouhiainen Porvoon Energiasta sanoo.

Kotitalouksien sähkönkulutuksen vähentäminen sekä kulutusjousto ovat käynnissä olevassa energiamurroksessa keskeisiä mahdollistajia. Sähköä tuotetaan yhä enemmän sääriippuvaisilla tuuli- ja aurinkovoimalla.

Lisätietoja antavat:

Enni Ruokamo, Oulun yliopistoja SYKE, enni.ruokamo@ymparisto.fi, puh. 029 525 2092

Pekka Ripatti, Energiavirasto, pekka.ripatti@energiavirasto.fi, puh. 295 050 075

Jukka Rouhiainen, Porvoon Energia Oy, jukka.rouhiainen@pbe.fi, puh. 040 334 6638

Päivi Suur-Uski, Motiva Oy, paivi.suur-uski@motiva.fi, puh. 044 300 1369

Informaatio-ohjauksen vaikutukset kotitalouksien sähkönkulutukseen – oppeja satunnaiskokeilusta. Enni Ruokamo, Teemu Meriläinen, Santtu Karhinen, Jouni Rähjä, Päivi Suur-Uski, Leila Timonen ja Rauli Svento.

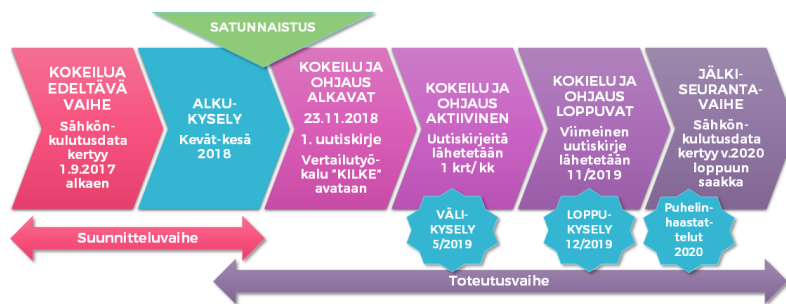
Energiavirasto, Oulun yliopiston ja SYKEN BCDC Energia -hanke, Motiva ja Porvoon Energia toteuttivat satunnaistetun tutkimuksen, jossa selvitettiin kaikille asiakkaille tarjolla olevan kulutustiedon, siihen liitetyn kulutustietojen vertailun ja energianeuvonnan vaikutuksia kotitalouksien sähkön kulutuskäyttäytymiseen.

Julkaisu on ladattavissa osoitteessa www.motiva.fi/julkaisut

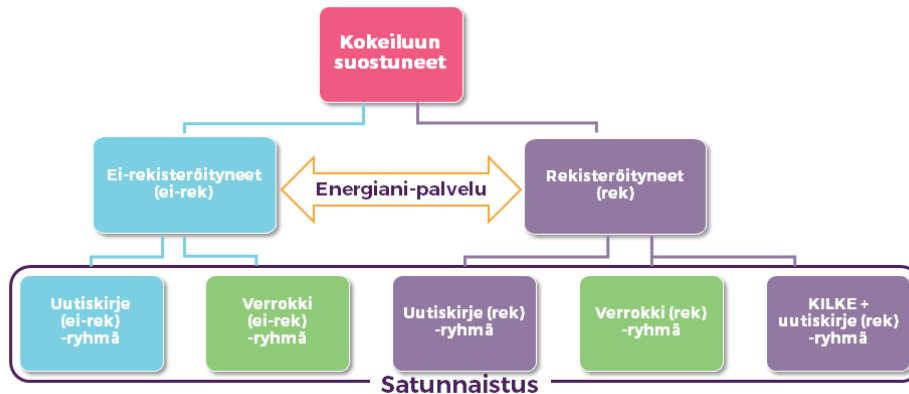
Verkkotiedotteeseen liitettävät kuvat:

(kuvat erillisiä png-tiedostoja, taulukko tuossa alla)

Kuva 1: Kokeilun eteneminen, aikajana (raportti kuva 3)

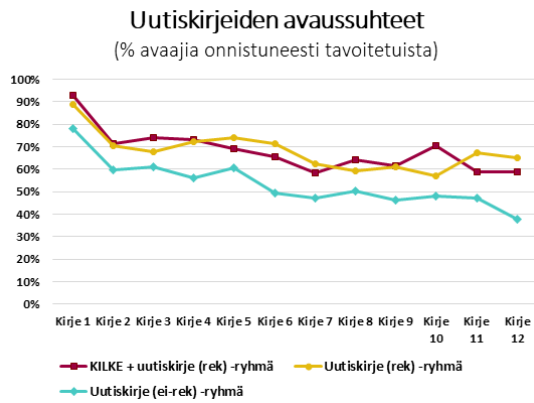
Kuva 2: Ryhmiin jako koasetelmassa (raportti kuva 4)

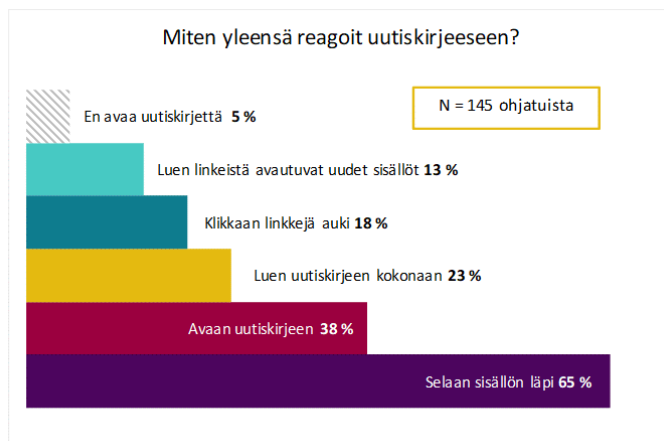
Taulukko 1: Ryhmien käyttöön osoitetut tietolähteet (raportti taulukko 2)

Ryhmä	Tarjottu tietosisältö			
	Uutiskirje	Online-palvelu	Vertailu-työkalu	Teema-sivusto
KILKE + uutiskirje (rek)	x	x	x	
Uutiskirje (rek)	x	x		x
Uutiskirje (ei-rek)	x	(x)		x

Kuva 3: Uutiskirjeiden avaussuhteet (% avaajia onnistuneesti tavoitetuista, kaikki ryhmät) (raportti kuva 12)

Kuva 4: Ohjattavien reagointi uutiskirjeisiin loppukyselyn vastausten perusteella (raportti kuva 18)

Kuva 5: Energiayhtiön tarjoaman online-palvelun käytön lisäys rekisteröityneiden joukossa välikyselyn mukaan (raportti kuva 15)

